

ВПЛИВ РІЗНИХ ТИПІВ ГОДІВЛІ НА РІСТ ТА РОЗВИТОК ЦУЦЕННЯТ

Висвітлені питання особливості росту і розвитку молодняку в залежності від енергетичного рівня годівлі в умовах розплідника УМВС УПППМ кінологічного центру.

Постановка проблеми

Загальновідомо, що тривалість росту, розмір зубів, енергетичні потреби, стан травного тракту, а також середній вік життя тварини визначають як за віком, так і за розмірами собаки, і повинні враховуватися при виборі корму. Щоб задовольняти потреби собаки і підтримувати у відмінному стані, на кожному етапі її життя необхідно контролювати збалансованість раціонів і періодично вносити корективи до раціону. Ґрунтовно розібратися у вимогах до годівлі тварини можна, якщо пам'ятати основні ключові елементи.

© В. А. Бурлака, О. В. Благой, В. М. Степаненко, Р. О. Куприниць

Найінтенсивніший ріст та розвиток цуценят починається з дня народження, особливо в перші два тижні, та триває до кінця підсисного періоду. Інтенсивність росту та розвитку цуценят саме в цей період залежить від правильної годівлі лактуючої самки.

У перші два тижні єдиним кормом у новонароджених є материнське молоко. Основна ознака вгодованості цуценят – це спокійний сон. Голодне цуценя буде повзати та скавчати. При великому приплоді цуценят, які відстають у рості, слід підкладати до останніх сосків матері, так як вони найбільш молочні [12].

При недостатній молочності самок цуценят підгодовують незбираним молоком, підігрітим до 27–30 °С. Найкраще згодовувати цуценятм козине або молоко вівці, так як воно за своїм хімічним складом наближене до молока собаки (табл. 1). Щоб наблизити за хімічним складом та вмістом сухої речовини коров'яче молоко до молока суки, в нього потрібно додати куряче яйце з розрахунку 1:0,5–1 л молока [13].

Таблиця 1. Порівняння складу молока деяких тварин, %

Вид тварини	Вода	Поживні речовини				Всього
		білок	жир	цукор	мінеральні солі	
Собака (сука)	77,0	9,72	9,26	3,11	0,91	23,0
Кобила	90,0	2,0	1,2	5,7	0,4	9,3
Корова	87,27	3,39	3,68	4,68	0,72	12,73
Коза	86,88	3,76	4,07	4,44	0,85	13,12
Вівця	83,85	3,15	6,18	4,17	0,93	16,43

Для профілактики рахіту цуценятм згодовують кальцинований сир. З 2-тижневого віку цуценят потрібно підгодовувати сирим, свіжим фаршем [1].

Цуценятм будь-якої службової породи (німецька, кавказська вівчарка, чорний тер'єр та ін.) у порівнянні з іншими породами потрібна більша кількість енергії, білків, мінеральних речовин та вітамінів. Це пояснюється тим, що на відміну від дорослих собак, цуценята погано перетравлюють крохмаль. За хімічним складом корми промислового виробництва (сухі) для цуценят різних порід майже однакові. Так, наприклад цуценята породи російський той-тер'єр у віці 6 міс. мають вагу 800 г і не несуть фізичних навантажень, суттєво відрізняються від ваги свого однолітка – німецької вівчарки (16–18 кг), яка несе в цьому віці фізичні навантаження, пов'язані з первинною дресурою. Чітко виявляються і розбіжності у розмірах щелеп. Отже цуценятм різних порід необхідно згодовувати корми, різні за поживністю та за мінеральним складом, у відповідності з їх розмірами та фізичним навантаженням. У цуценят службових порід середніх розмірів набагато більше проблем, пов'язаних з їх ростом та розвитком (неправильна постановка кінцівок, деформація кісток, захворювання суглобів) [6].

Наявність цих проблем в основному пов'язана з неповноцінною годівлею, нестачею кальцію, фосфору та інших мінеральних елементів у

раціонах собак. Швидке збільшення живої маси молодняку при незбалансованому раціоні веде до порушення мінерального обміну. Цуценятам середніх та великих порід потрібно більше кальцію, ніж цуценятам дрібних порід. Молодняк живою масою 20 кг споживає у 1,5 рази більше кальцію, ніж його однолітки, що мають живу масу 10 кг [6].

Мета дослідження – з'ясування основних чинників, які призводять до розвитку хвороби, зміни екстер'єру. Нами розроблена програма диспансеризації, що включає клінічні і лабораторні методи дослідження цуценят у період інтенсивного росту і розвитку.

Клінічне дослідження та лабораторний аналіз крові цуценят проводили у такі періоди:

2 місяці після народження (період зниження рівня колострального імунітету);

2,5 місяців (час проведення щеплень);

3 місяці (завершення імунізації);

4 місяці (початок зміни зубів у собак);

6–7 місяців (закінчення зміни зубів, період статевого дозрівання).

Кожний період у житті підростаючого молодняку є важливим, адже за короткий час тварина росте і розвивається як індивідуум.

Матеріали і методика

Для з'ясування основних критеріїв здоров'я цуценят протягом одного місяця нами було відібрано 45 клінічно здорових цуценят віком від 2 до 7 місяців, які проходили курс вакцинації у розпліднику УППМ УМВС Житомирської області. Тварини були розподілені на 3 групи та розміщені в окремих ветеринарних ізоляторах з однаковими умовами утримання.

Клінічне дослідження проводили за загальноприйнятою схемою (табл. 2), вміст гемоглобіну визначали гемоглобін-ціанідним методом, кількість формених елементів крові підраховували у камері з сіткою Горяєва, лейкограму виводили у мазках, зафарбованих за Папенгеймом.

Таблиця 2. Схеми дослідів, (n=15)

Періоди	Мінімальна тривалість, діб	Група	Характер годівлі
Підготовчий	20	1 – контрольна	ОР*
		2 – дослідна	ОР + сухий корм Friskies Vitality +(привчання)
		3 – дослідна	ОР + сухий корм Friskies Vitality +(привчання)
Основний	130	1 – контрольна	ОР
		2 – дослідна	Friskies Vitality + сухий корм 100 %
		3 – дослідна	сухий корм Friskies Vitality + консерви

Примітка: * – основний раціон.

Результати досліджень

Комплексне дослідження групи тварин (цуценят німецької вівчарки) віком від 2 до 7 місяців показало наявність прихованої патології майже у 100 % тварин, яким згодували сухі корми. Зміни були виявлені як при клінічному обстеженні, так і при лабораторному дослідженні периферичної крові тварин.

Клінічні дослідження проводились в кінологічному розпліднику УППІМ УМВС Житомирської області, над групою німецьких вівчарок яким згодували сухий корм Friskies Vitality +. Всі дослідження проводилися згідно з діючими ветеринарними інструкціями. Під час обстеження звертали увагу на стан слизових оболонок, шкіри, лімфовузлів, кістково-опорного апарату, визначали наявність вроджених вад та аномалій, стан репродуктивних органів та шлунково-кишкового тракту.

Обстеження слизової оболонки другої дослідної групи собак методом огляду показали, що у 33 % був анемічний колір, у 60 % – почервоніння, яке характеризувалось запальними процесами. У тварин контрольної групи таких захворювань не спостерігалось, всі тварини були в задовільному стані. При обстеженні кістково-опорного апарату у цуценят німецької вівчарки виявлялись перші ознаки порушення, що пов'язані з фосфорно-кальцієвим дисбалансом. Практично кожне друге цуценя мало певну патологію, що проявлялась у викривленні хребта, задні кінцівки були іксоподібні, спостерігалися зближення або розходження передніх кінцівок та карієс.

Одним із показників здоров'я собаки є стан шерсті. У хворих тварин шерсть скуйовджена, суха, ламка, спостерігаються дерматити, порушується обмін речовин. Майже усі ці ознаки спостерігались у цуценят дослідної групи, яких годували сухими кормами.

Протягом дослідного періоду було виявлено, що цуценята 2-ї дослідної групи були нестійкими до інфекційних захворювань та травматизму (травми кінцівок), відставали у розвитку від своїх однолітків з 1 і 3 груп аналогів. При дослідженні крові дані результати показали значні відхилення від норми у біохімічному складі та лейкоцитарній формулі. Також були відмічені значні зміни щодо вмісту мікро- і макроелементів. Спостерігалось значне зниження вмісту гемоглобіну у даній групі (у 12 тварин з 15). Вміст гемоглобіну у цуценят даної групи становив $85,9 \pm 2,23$ г/л.

При анемії відзначали характерне зниження кількості еритроцитів у периферичній крові всіх тварин. Найнижча кількість еритроцитів була у цуценят 2-місячного віку. В подальшому кількість еритроцитів залишалася незмінною і лише у 7-місячному віці нормалізувалася. Зниження концентрації гемоглобіну і зменшення кількості еритроцитів у периферичній крові є характерним показником при залізодефіцитній

анемії. Поряд із цим відповідні зміни відбувалися і в еритроцитометричних показниках: середня концентрація гемоглобіну в еритроцитах коливалася в межах 17,8–21,5 г, кольоровий показник був 0,86–1,02, що є ознакою розвитку гіпо- або нормохромної анемії.

Висновки

Отже, цуценята, які отримували натуральні та комбіновані корми мали добрий екстер'єр та конституцію, були менш вразливі до вірусних та інфекційних захворювань, ніж тварини 2-ї дослідної групи, яким згодовували тільки сухий корм.

Перспективи подальших досліджень

Подальші дослідження будуть полягати у біохімічних та гематологічних дослідженнях крові, а також у проведенні обмінного досліду.

Література

1. Кінологія: утримання та годівля собак: Навчальний посібник / В. А. Бурлака, Н. В. Павлюк, В. М. Степаненко та ін. / Під заг. ред. д. с.-г. н., проф. В. А. Бурлаки – Житомир: Волинь, 2004. – 412 с.
2. Гагаури В. С. Дієтика собак. – М.: Ейвіс, 1991. – 120 с.
3. Герхард Шюлер. Служебное собаководство. – М.: 1999. – С. 98–102.
4. Дамрачева Г. В. Болезни собак. – М.: 1987. – С. 150–155.
5. Делберт Г. Карлсон, Джеймс Гиффин. Ветеринарный справочник для владельцев собак. – М.: 1996. – С. 67–71.
6. Джимов М. Немецкая овчарка. – М.: ООО АСТ, Д.: Сталкер, 2003. – С. 83–84.
7. Зубко В. Н., редакция. Все о собаке. – М.: Эра, 1992. – С. 30–35.
8. Зубко В. Н., редакция. Клуб служебного собаководства. – М.: ДОСААФ, 1992. С. 20–22.
9. Крушинский Л. В. и др. Служебная собака – М.: Сельхозиздат 1970. – С. 34–39.
10. Кононский А. И. Биохимия животных. – К.: 1986. – С. 71–73.
11. Опаринская З. С. Экстерьер и конституция собаки. – С-П.: 1995, С. 66–67.
12. Полищук Ф. И., Трофименко А. Л. Основы кинологии. Зоотехнический аспект. – К.: 1999. С. 28–33.
13. Хохрин С. Н. Кормление собак. Учебник для вузов. Специальная литература. – С.-П.: Лань, 2001. – 192 с.